

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра гігієни тварин і харчових продуктів
імені професора А.К.Скороходька

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

декан факультету ветеринарної медицини
Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ
«___» _____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри гігієни тварин і
харчових продуктів імені
професора А.К. Скороходька
протокол № 30 від 30.05. 2024 р.
Завідувач кафедри
В'ячеслав СОЛОМОН

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Гарант ОП
Лариса ШЕВЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

ГІГІЄНА ТВАРИН

Галузь знань	21 «Ветеринарна медицина»
Спеціальність	212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Освітня програма	«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Факультет	Ветеринарної медицини
Розробник	Віта МИХАЛЬСЬКА – доцент кафедри гігієни тварин і харчових продуктів, к.вет.н., доцент

Київ – 2024

ВСТУП

Мета та завдання навчальної практики.

Навчальна практика – найважливіша складова частина в системі підготовки фахівців вищої кваліфікації. Основною її метою є закріплення теоретичних знань і здобуття практичних навичок з гігієни тварин шляхом вивчення умов утримання, годівлі, догляду та використання тварин і виконання основних гігієнічних вимог.

За час практики здобувач вищої освіти вивчає організацію проведення гігієнічних і ветеринарно-санітарних заходів на тваринницьких об'єктах.

Завдання – опанувати сучасні підходи та практичні навички з метою впровадження в практику тваринництва сучасних технологій утримання, експлуатації тварин, а також їх оздоровлення (моціон, загартування, інсоляція тощо).

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 10. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2. Здатність застосовувати методики роботи з національними і міжнародними нормативно-правовими актами, науковими працями, методичними розробками, рекомендаціями, інструкціями тощо у професійній діяльності.

СК 7. Здатність планувати і здійснювати контроль механізмів імпорту та сертифікаційних процедур, пов'язаних із захистом здоров'я тварин, людей і екосистем у країні імпортері.

СК 10. Здатність планувати санітарні заходи, розробляти процедури та контролювати дотримання гігієнічних вимог на потужностях для випуску безпечних харчових продуктів, кормів і кормових добавок тощо.

СК 13. Здатність здійснювати ветеринарно-санітарний контроль виробництва та обігу кормів, кормових добавок, преміксів тощо на підконтрольних потужностях, грамотно використовувати методики їх дослідження та проводити їхнє санітарне оцінювання.

СК 15. Здатність здійснювати контроль на потужностях з виробництва та обігу продуктів тваринного походження, на кордоні і транспорті з урахуванням потенційного впливу транскордонних хвороб, зокрема зоонозів.

СК 16. Здатність здійснювати контроль гігієнічних вимог діяльності потужностей з виробництва і переробки продуктів тваринництва, об'єктів ветеринарної медицини тощо.

СК 18. Здатність контролювати ефективність проведення санації потужностей згідно з вимогами національних та міжнародних нормативноправових актів.

СК 19. Здатність вирішувати питання загальної ветеринарної превенції відповідно до концепції «системи раннього виявлення» для своєчасного виявлення та ідентифікації спалахів або появи хвороб.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 6. Знати органолептичні та інструментальні методи і методики дослідження харчових продуктів і кормів для визначення їх безпечності та якості.

ПРН 9. Володіти методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем і способів утримання, догляду, годівлі, напування та експлуатації тварин, стану тваринницьких об'єктів, належної експлуатації технологічного обладнання тощо.

ПРН 10. Володіти знаннями та практичними уміннями, необхідними для організації і проведення державного контролю гігієнічних вимог та санітарних заходів на агропродовольчих ринках і потужностях.

ПРН 11. Володіти знаннями та практичними уміннями, необхідними для здійснення державного (внутрішнього) ветеринарно-санітарного контролю на потужностях з виробництва та обігу м'яса і м'ясних продуктів, молока і молочних продуктів, напівфабрикатів, харчових гідробіонтів; заготівлі, зберігання та обігу харчових рослинних продуктів, меду та апіпродуктів, харчових яєць та яйцепродуктів тощо, а також методами та методиками відбору, консервування, пакування і пересилання проб тваринного, рослинного й біотехнологічного походження, правильного поводження з ними та результатами їх випробувань (досліджень).

ПРН 12. Володіти принципами, методами та процедурами дотримання належного санітарного стану на потужностях для випуску, зберігання, переробки та реалізації харчових продуктів, кормів і кормових добавок, преміксів, побічних продуктів, ветеринарних препаратів, а також методами оцінювання їх безпечності та якості.

ПРН 15. Володіти методами контролю гігієнічних вимог діяльності різних потужностей, які проводять збір, обробку, знешкодження (зnezараження), видалення, утилізацію та знищення побічних продуктів тваринницьких підприємств (потужностей), об'єктів ветеринарної медицини, переробної промисловості тощо.

ПРН 17. Володіти методами контролю ефективності проведення санації різних потужностей з виробництва і переробки продуктів тваринництва відповідно до вимог національних і міжнародних нормативноправових актів.

ПРН 18. Уміти проводити необхідні клінічні та лабораторні дослідження для загальної ветеринарної превенції на потужностях з виробництва і переробки продуктів тваринництва, здійснювати ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, визначати безпечність кормів, кормових добавок тощо, а також для забезпечувати належний санітарний стан тваринницьких потужностей.

Бази практики:

1. Горіхуватські озера (Голосіївський парк).
2. Філія «Антонов-агро» ДП «Антонов».
3. Навчальна лабораторія технології виробництва м'яса птиці кафедри технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві Національного університету біоресурсів і природокористування України.
4. Навчально-науково-виробнича лабораторія конярства кафедри технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві Національного університету біоресурсів і природокористування України.
5. Навчально-наукова лабораторія гігієни тварин кафедри гігієни тварин і харчових продуктів Національного університету біоресурсів і природокористування України.
6. ННВЦ «Ветмедсервіс» Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Організація проведення практики

Навчальна практика проводиться під керівництвом викладачів кафедри (керівник практики). За період практики здобувач вищої освіти виконує завдання, обсяг кожного завдання 5 год., посилаючись на гігієнічні нормативи, здобувач вищої освіти робить висновки, а в кінці практики – характеризує стан гігієнічних та ветеринарно-санітарних заходів на тваринницьких об'єктах.

На підставі звіту по практиці та співбесіди викладач виставляє оцінку (залік) і оформлює відомість.

Викладач кафедри ознайомлює здобувачів освіти з темою, обсягом робіт безпосередньо на місці практики. Здобувач освіти проводить дослідження за темою, виконує необхідні записи в робочому зошиті.

На початку практики керівник проводить інструктаж по техніці безпеки, що документується у спеціально передбаченому журналі.

Зміст практики: провести санітарно-топографічне обстеження вододжерела та ознайомитись з гігієнічними вимогами у бджільництві, свинарстві, птахівництві та конярстві в умовах діючого господарства (свиноферма, с.Круглик) та лабораторіях НУБіП України.

Орієнтовний тематичний план

Назва теми	Короткий зміст практики	Кількість годин		
		всього	аудиторні	самостійна робота
Тема 1. Вимоги до води та водозабезпечення.	Санітарно-топографічне обстеження вододжерела (Горіхуватські озера). Характеристика та призначення станцій по очищенню та знезараженню води.	5	4	1

Тема 2. Гігієнічна оцінка способів утримання і догляду тварин в умовах ННВЦ «Ветмедсервіс»	Загальна характеристика клініки ветеринарної медицини. Утримання тварин в готелі клініки. Вимоги до облаштування кліток. Догляд за хворими тваринами. Вимоги до кормів та інвентарю.	5	4	1
Тема 3. Гігієнічна оцінка способів утримання коней.	Відомчі норми технологічного проектування; Санітарні норми і правила. Вимоги до вибору ділянок під забудову. Характеристика способів утримання. Визначення показників мікроклімату тваринницького приміщення. Способи знезараження гною та стічних вод.	5	4	1
Тема 4. Гігієнічна оцінка систем і способів утримання свиней.	Характеристика діючого тваринницького об'єкта. Характеристика способів утримання свиней. Вимоги до облаштування території. Вимоги до облаштування станків. Способи знезараження гною та стічних вод.	5	4	1
Тема 5. Гігієнічна оцінка способів утримання птиці.	Вимоги до вибору ділянок під забудову. Характеристика способів утримання. Оцінка способів утримання птиці на базі лабораторії птахівництва. Проведення заліку.	5	4	1
Всього		25	20	5

Методичні рекомендації

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти;
- програма навчальної практики навчальної дисципліни.

Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення практики здобувачів освіти

1. По навчальній практиці з дисципліни «Гігієна тварин» розроблений ЕНК, де в повному обсязі зазначені всі вимоги:

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view?id=752>

2. Методичні вказівки до проведення лабораторних занять з дисципліни «Гігієна тварин» для здобувачів вищої освіти факультетів ветеринарної медицини. Захаренко М.О., Засекін Д.А., Поляковський В.М., та ін. К.: Арістей. 2019. 198 с.

3. Робочий зошит до проведення навчальної практики студентами

факультету ветеринарної медицини з дисципліни «Гігієна тварин». Засєкін Д.А., Захаренко М.О., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кучерук М.Д., Соломон В.В., Димко Р.О., Київ. ЦП «Компринт», 2021. 18 с.

Вимоги до написання звіту

Щоденно здобувачі вищої освіти оформлюють звіт про проходження практики у робочому зошиті чи електронному варіанті у програмі Word.

У звіті зазначається: місце проведення практики (включаючи юридичну адресу); об'єкт обстеження; умови утримання тварин; відповідність проведення гігієнічних заходів у даному господарстві вимогам ВНТП та чинним нормативним актам України; зауваження та побажання щодо покращення ведення тваринництва; висновок про проходження практики; дата та підпис практиканта.

Форми та методи контролю

В кінці практики здобувачі вищої освіти захищають звіт. Звіт практикантів зберігається на кафедрі. За результатами оформлення та захисту звіту, співбесіди з керівником практики виставляється залік.

Рекомендовані джерела інформації

1. ***Етологія та благополуччя тварин.*** Підручник / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Михальська В.М., Шевченко Л.В. Київ: НУБіП України, 2021. 625 с.
2. ***Утримання і гігієна тварин. Утримання овець і кіз.*** Навчальний посібник. Частина III/ Захаренко М.О., Ібатуллін І.І., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кривенок М.Я., Чепіль Л.В. Київ. ФОП Ямчинський О.В., 2021. 457 с.
3. ***Утримання і гігієна тварин. Утримання свиней.*** Навчальний посібник. Частина IV/ Захаренко М.О., Поляковський В.М., Чепіль Л.В., Михальська В.М., Шевченко Л.В., Курбатова І.М. Київ. ФОП Ямчинський О.В., 2022. 425 с.
4. ***Утримання і гігієна тварин. Вимоги до води, водопостачання та водовідведення тваринницьких підприємств.*** Навчальний посібник. Частина V. / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Михальська В.М., Чепіль Л.В., Шевченко Л.В., Курбатова І.М. Київ. ФОП Ямчинський О., 2023. 536 с.
5. ***Animal husbandry and hygiene. Keeping poultry.*** Part I. V.Poliakovskiy, V.Mukhalska, L.Chepil, O.Syrotina. Kyiv: NPE Yamchynskiy O.V., 2023. 504 p.
6. ***Animal husbandry and hygiene. Keeping poultry.*** Part II. V.Poliakovskiy, V.Mukhalska, L.Chepil, O. Syrotina. Kyiv: NULES of Ukraine, 2023. 389 p.
7. ***Системи утримання тварин.*** Навчальний посібник / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Шевченко Л.В., Михальська В.М., Малюга Л.В., Засєкін Д.А., Соломон В.В. Київ. Видавництво «Центр учбової літератури». 2016. 424 с.

8. *Утримання і гігієна тварин. Утримання птиці. Частина I.* Навчальний посібник / Сахацький М.І., Ібатуллін І.І., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кривенок М.Я., Чепіль Л.В. Київ. ФОП Ямчинський О., 2020. 330 с.
9. *Утримання і гігієна тварин. Утримання птиці. Частина II.* Навчальний посібник / Сахацький М.І., Ібатуллін І.І., Поляковський В.М., Михальська В.М., Кривенок М.Я., Чепіль Л.В. Київ. ФОП Ямчинський О., 2020. 392 с.